

technologies stem-education and the main directions of the implementation of event-role situations in the educational process.

It is proved that stem – education is aimed at preparing a teacher capable of implementing an integrated approach to the acquisition of professional knowledge, the acquisition of professional skills and abilities, the development of logical and creative thinking and the ability to quickly navigate in non-standard professional situations using the knowledge gained to optimally exit from them. The peculiarity of stem-education is in the integrated nature of professional knowledge in the system of training future teachers for professional activity.

Event-role situations as a unit of structuring theoretical knowledge allows to identify the mechanisms of reproduction of teaching reality in the learning process, mastering the norms of pedagogical experience and behavior of future teachers.

The mechanism of quality management stem-education is a way of managing the training of future teachers for professional activities through an event-role situation that combines inter connected actions, tools, principles, and ensures the effective implementation of managerial decisions.

Effective form of quality management stem – education of future teachers are seminars, workshops, round table discussions, panorama of pedagogical ideas, creative finds, pedagogical reading, cognitive rings. The quality management of stem – education is realized by means of educational technologies: algorithmic, solid knowledge acquisition, modular training, integral, cognitive educational and informational computer technologies.

The role situation as a mechanism for quality management of stem-education is an important factor in the professional formation of future teachers in the context of university education.

Key words: management, stem-education, event-role situation, management mechanism, technology management, quality of education.

Дата надходження статті: «17» жовтня 2018 р.

УДК 378.015.31:355.317-057.86(477)

Любас А. А., Оборнев С. І.*

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БОЙОВОГО ТА ОПЕРАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті визначено сутність «понять мови та культури, які є важливими для процесу міжкультурного спілкування фахівців бойового та оперативного забезпечення, а також процесу формування в них міжкультурної компетентності. Мова виконує експресивну, комунікативну, інформаційну та когнітивну функції і є універсальним засобом вираження внутрішнього світу людини. Культурою вважається сукупність духовних та матеріальних цінностей, які протягом своєї історії створили люди. Вона зберігає певні цінності й залежить від тлумачення навколишнього середовища учасниками спілкування. На основі досліджень видатних науковців здійснено аналіз теорій мовної комунікації, мовленнєвих актів (операцій, які їх забезпечують, основні їхні класи) та мовленнєвих жанрів (зокрема, їхню лінгвістичну сутність та природу); висвітлено теорію мовної особистості (її різновиди) та теорію діалогу культур, сукупність яких складає підґрунтя для процесу формування в згаданих фахівців міжкультурної компетентності. Міжкультурна компетентність майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення визначена як комплекс знань умінь і навичок, що допомагають майбутнім військовим фахівцям ефективно вести свою професійну діяльність та вільно спілкуватися з партнерами інших культур в умовах міжнародної інтеграції та на підставі взаєморозуміння і поваги. Компонентами міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення є відповідні знання, уміння, навички, а саме: мовні знання: лексичні, граматичні, орфографічні; полікультурні

*© Любас А.А., Оборнев С. І.

знання; знання вербальних та невербальних, комунікативних правил поведінки; когнітивні знання і навички; уміння вести діалог з представниками інших культур; здатність контролювати свої дії під час спілкування, зокрема вміння долати страх; уміння дотримання норм етикету.

Ключові слова: мова, культура, теорія мовної комунікації, теорія мовленнєвих актів, теорія мовленнєвих жанрів, теорія мовної особистості, теорія діалогу культур, фахівці бойового та оперативного забезпечення.

Визначення проблеми дослідження та її зв'язок із важливими практичними завданнями обумовлені вимогами сучасності до фахівців бойового та оперативного забезпечення, оскільки проаналізовані в статті теорії мовної комунікації, мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів, мовної особистості та діалогу культур складають теоретичне підґрунтя формування в згаданих фахівців міжкультурної компетентності, що дозволить їм ефективно виконувати професійні функції та ролі в процесі міжкультурного спілкування в умовах міжнародної інтеграції.

Висвітлення проблеми теоретичного підґрунтя формування міжкультурної компетентності знайшло своє відображення в працях М. Байрама (M. Byram) [22], М. Бахтіна [2; 3], Ф. Бацевича [4], Г. Почепцова [15], Ю. Караулова [6], Р. Крамша (R. Kramsch) [24], Дж. Остіна (J. Austin) [21], К. Рісінгера (K. Risanger) [25], О. Селіванової [17], Дж. Сьорля (J. Searle) [26], С. Холла (S. Hall) [23] та ін.

Мета статті – проаналізувати теоретичні засади формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення.

Відповідно до визначеної мети сформулюємо основні завдання: «з'ясувати сутність понять мови та культури; здійснити аналіз теорій, які складають теоретичне підґрунтя формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення.

Поняття мови та культури є ключовими поняттями в дослідженні міжкультурної компетентності. Науковці К. Рісінгер (K. Risanger) [25], М. Байрам (M. Byram) [22], Р. Крамш (R. Kramsch) [24] наголошують на тісному взаємозв'язку мови та культури. С. Холл (S. Hall) зазначає, що мова дозволяє збудувати діалог між представниками різних культур, забезпечує їхнє порозуміння, оскільки мова є репрезентативною системою знаків та символів [23, с. 1]. Мова є тим засобом, який забезпечує значення, а також процеси продукування значень та обміну значеннями між учасниками діалогу. Культура безпосередньо пов'язана з обміном значення і є своєрідною системою зберігання культурних цінностей та значень [там само], яка залежить від коректного тлумачення учасниками діалогу навколишньої дійсності, сприйняття ними світу в однаковий чи відмінний спосіб [там само, с. 2].

Проаналізовані поняття мови і культури є ключовими в теорії мовної комунікації. Основні завдання цієї теорії: вивчити типи, форми та природу мовної комунікації, змодельювати комунікативні ситуації, описати одиниці та обґрунтувати зразки мовної комунікації, дослідити комунікативні стратегію, тактику та засоби їхнього мовленнєвого впливу [13].

Витоки теорії мовної комунікації знаходимо в теорії мовленнєвих актів, викладеній у працях Дж. Остіна (J. Austin) [21], Дж. Сьорля (J. Searle) [26], М. Бахтіна [2; 3].

Дж. Остін (J. Austin) запропонував концепцію мовленнєвого акту. Дослідник наголосив на телеологічній та діяльній природі мови, а мовлення він розглядав, як знаряддя для здійснення цільової установки мовця в діяльній ситуації мовленнєвого акту.

За Дж. Остіном, єдність мовленнєвого акту здійснюється за трьома операціями:

1) локуцією – говорінням у сукупності фонетичного, фатичного (граматикалізації та лексикалізації висловлення) і ретичного (референтного й смислопородження співвіднесення) компонентів;

2) іллокуцією – наміром, метою, продуманим розрахунком (наприклад, інформування, наказ тощо);

3) перлокуцією – наслідками досягнення результату мовленнєвого акту, зважаючи на вплив мовця на свідомість та поведінку адресата (виконання наказу, подив тощо).

Отже, мовленнєвий акт є сукупністю трьох дій: говорінням у сукупності фонетичного, фатичного й ретичного компонентів, наміром або метою та наслідками досягнення результату мовленнєвого акту [21].

Дж. Остін (J. Austin) розмежував також 5 класів мовленнєвих актів за іллокутивною силою:

1) вердиктиви – акти рішення, думки, схвалення;

2) екзерсітиви (exercise – англ. «здійснювати, виявляти») – акти наказу, примусу, попередження, поради, призначення;

3) комісиви (англ. commitment – «зобов'язання») – акти обіцянки;

4) бегахітиви (англ. behave «поводитися» і habit – «звичка») – акти вибачення, похвали, співчуття, привітання;

5) експозітиви (англ. exposition – «тлумачення, опис, показ» – акти ролі висловлення мовця в розмові [21].

Теорія «мовленнєвих актів», яку запропонував Дж. Остіном (J. Austin), надалі була розвинута й удосконалена Джоном Сьорлем (J. Searle). Дослідник запропонував свій поділ мовленнєвих актів залежно від іллокутивної мети, напрямів пристосування, які виражені психологічним станом мовця: 1) репрезентативи, або асертиви, які зобов'язують мовця відповідати за істинність висловлення; 2) директиви – акти спонукання, наказу, прохання, поради; 3) комісиви: зобов'язують мовця виконати обіцянку; 4) експресиви: передають психологічний, емоційний стан мовця згідно з етикетом (співчуття, вітання, вибачення); 5) декларативи: установлюють відповідність між пропозиційним змістом висловлення й реальністю, регламентовану соціальними конвенціями (призначення на посаду, присвоєння імен, звань, винесення вироку тощо) [26].

Розвинули теорію мовної комунікації такі сучасні дослідники: Ф. Бацевич [4], Г. Почепцов [15], О. Селіванова [17].

Ф. Бацевич подвійно трактує мовленнєвий акт, як «...цілеспрямовану мовленнєву дію, яка здійснюється згідно за принципами та правилами мовленнєвої поведінки, які є прийнятими в суспільстві», і «...як мінімальну одиницю нормативної соціомовленнєвої поведінки, що розглядається в межах прагматичної ситуації» [4, с. 170]. Дослідник зазначає, що мовленнєвий акт є елементом комунікативного акту поряд з актом адитивним і комунікативною ситуацією [там само, с. 171]. На думку мовознавця, іллокутивний акт є втіленням у висловлюванні певної «комунікативної інтенції, комунікативної мети, що надає висловлюванню конкретної спрямованості» [там само].

Г. Почепцов, спираючись на ідеї Дж. Остіна та Дж. Сьорля, створює свою класифікацію мовленнєвих актів у межах лінгвістичної теорії речення, розрізняючи в реченні тісно пов'язані між собою структурний, семантичний та прагматичний аспекти. У комунікативно-функціональному плані важливого значення набуває комунікативна інтенція (спрямованість на розв'язання певного мовного завдання спілкування). За Г. Почепцовим, таксономія мовленнєвих актів відповідно до характеру прагматичного компонента виглядає таким чином: 1) констатив (ствердження); 2) промісив (обіцянка), менасив (погроза); 3) перформативи (привітання, подяка, вибачення, гарантія, призначення); 4) директиви: ін'юнктив (наказ), реквестив (прохання); 5) квеситив (питальне речення) [15, с. 161-281].

О. Селіванова вважає, що «мовленнєвим актом є базова одиниця вербальної комунікації; інтенційно й ситуаційно зумовлена, граматично й семантично організована висловленням, що супроводжується відповідними діями мовця, спрямованими на адресата та його реакцію» [17, с. 559]. Отже, дослідниця наголошує на тому, що мовленнєвий акт –

це мовленнєва взаємодія мовця й слухача, яка здійснюється для досягнення певних перлокутивних цілей мовця шляхом конструювання ними дискурсивного значення в ході спілкування [17, с. 560].

Мовленнєвий акт складається з аспектів адресанта, адресата, іллокутивного, денотативного, локутивного, інтенційного, ситуативного, контекстуального, метакомунікативного аспектів і розгортається за певним когнітивним сценарієм з урахуванням прагматичних пресупозицій [17, с. 113].

Теорія мовленнєвих жанрів М. Бахтіна лягла в основу сучасних жанрових концепцій. Основою теорії мовленнєвих жанрів М. Бахтіна стало вчення про висловлювання як єдину реальну одиницю спілкування, нерозривні єдності їхнього тематичного змісту, стилю та композиційної побудови, які визначаються специфікою сфери спілкування та володіють рядом загальних структурних особливостей [3, с. 237]. Він розглядав мовленнєвий акт як діалог у розумінні єдності кількох реплік співрозмовників, а репліки – як одиниці мовлення, які прирівнюються до первинного мовленнєвого жанру. Окрім того, дослідник запропонував категорію «мовленнєвий жанр». М. Бахтін зазначив, що «мовленнєві жанри організують наше мовлення практично так, як його організують граматичні форми. Мовленнєві жанри виформовуються історично в процесі комунікативної діяльності людей, використовуються ними, як готові творення» [2, с. 272]. Ключовою характеристикою мовленнєвого жанру М. Бахтін уважав механізм реалізації мовленнєвого жанру, згідно з теорією якого спершу виникає мовленнєвий задум, що визначає предмет та тематику мовленнєвого акту, а також його обсяг та часові межі. Згідно з згаданим механізмом саме задум спершу визначає вибір жанрової форми, а згодом мовець пристосовує свій задум до обраного жанру. Таким чином, задум реалізується в мовленні й розвивається в певній жанровій формі [там само, с. 270-271].

Сучасна дослідниця мовленнєвих жанрів О. Селіванова визначає їх, як «...одиниці мовлення системно організованої мови, дискурсивний інваріант, зразок ідеальної природи, що характеризується певним тематичним змістом, композиційною структурою, відбором фонетичних, лексико-фразеологічних, граматичних, стилістичних засобів з інтенційно-прагматичними особливостями» [18, с. 124].

Ф. Бацевич виокремлює чотири типи підходів до розуміння лінгвістичної природи й сутності мовленнєвого жанру: 1) мовленнєвий жанр як стилістичне явище; 2) мовленнєвий жанр як тип висловлювання; 3) мовленнєвий жанр як текстове явище; 4) мовленнєвий жанр як комунікативне явище [4, с. 49-52]. Науковець тлумачить мовленнєвий жанр як усталені типи повідомлень у межах мовленнєвих актів, об'єднаних метою спілкування, мовленнєвим задумом у тематичному, композиційному та стилістичному аспектах з урахуванням особистості адресата, контексту та ситуації [там само, с. 93]. За словами Ф. Бацевича, «жанр формується в межах конкретного функціонального стилю; останній задає основні координати мовленнєвого жанру» [там само, с. 96]. Проаналізуємо ще одну теорію, що витікає з теорії мовної комунікації, а саме – теорію мовної особистості. У теорії мовної комунікації мовну особистість визначають як «іманентну ознаку особистості – носія мови й комуніканта, що характеризує її мовну й комунікативну компетенцію та їхню реалізацію в процесах продукування, сприйняття, розуміння й інтерпретації вербальних повідомлень, текстів та комунікативній взаємодії» [17, с. 107]. Проблема мовної особистості в лінгвістиці, психолінгвістиці та лінгводидактиці не нова. О. Селіванова зазначає, що це поняття виникає у 80-90-х рр. ХХ ст., хоч сам термін був уведений В. Виноградовим у 1930 році.

Розробка проблеми мовної особистості пов'язана з іменами Г. Богіна, Ю. Караулова, О. Леонтьєва, А. Пузирьова та ін. Теоретичне осмислення цього феномену відбулося лише у 80-х роках ХХ ст., зокрема в працях Г. Богіна [1]. Поняття мовної особистості дослідник уважав центральним поняттям у лінгводидактиці й розумів під ним «людину, яка розглядається з погляду її готовності виробляти

мовленнєві вчинки, створювати й сприймати твори мовлення» [1].

У «Навчально-виховній концепції вивчення української мови» (1994) С. Єрмоленко і Л. Мацько стверджують, що «мовна особистість – це носій мови, який не лише має навички активної роботи зі словом, а й володіє лінгвістичними навичками» [5, с. 11].

Найвідомішим науковцем, який розробив теорію мовної особистості, вважається Ю. Караулов, у праці якого «Російська мова та мовна особистість» (1987) тлумачиться, як «особистість, виражена в мові і через мову, особистість, реконструйована в основних своїх рисах на базі мовних засобів». Дослідник запропонував структуру мовної особистості, у якій виділив три рівні: вербально-семантичний, лінгвокогнітивний та мотиваційний. Вербально-семантичний рівень передбачає наявність у мовця певного фонду лексико-граматичних знань, які забезпечують йому володіння природною мовою. Лінгвокогнітивний рівень пов'язаний з системою знань про навколишній світ. Його одиницями є поняття, ідеї, які складаються в кожній мовній особистості в упорядковану й систематизовану «картину світу», яка віддзеркалює певну ієрархію цінностей. Мотиваційний рівень відображає діяльнісно-комунікативні потреби людини і включає її цілі, оцінки, мотиви та інтенції [6].

В. Красних виділяє чотири різновиди особистості:

1) «людина, що говорить» – особистість, у якій одним із видів діяльності є мовленнєва діяльність, що включає процес породження та процес сприйняття мовленнєвих творів;

2) мовна особистість – особистість, яка виявляє себе в мовленнєвій діяльності, володіючи сукупністю уявлень та знаннями;

3) мовленнєва особистість – це особистість, яка реалізує себе в комунікації, обираючи та здійснюючи певну стратегію й тактику спілкування, а також обираючи та використовуючи той або інший репертуар засобів;

4) комунікативна особистість – учасник комунікативного акту, який діє в реальній комунікації [8, с. 50-51].

Таким чином, можна констатувати, що в комунікативних дослідженнях мовна особистість постає як «комунікант, наділений сукупністю індивідуальних якостей і характеристик, які визначаються його комунікативними потребами, когнітивним діапазоном і комунікативною компетенцією та виявляються в процесі комунікації» [20]. Оскільки сучасний ефективний фахівець бойового та оперативного забезпечення, який провадить професійну діяльність як в бойових, так і в мирних умовах, реалізує активну комунікацію з представниками інших культур і країн, розглядаємо його, як комунікативну особистість, у якій на достатньо високому рівні сформована міжкультурна компетентність.

Іншою вагомою теорією для аналізу теоретико-методологічних засад формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення є теорія діалогу культур. Основи діалогу культур висвітлені в працях М. Бахтіна [2; 3], Н. Кокшарова [7], А. Пелипенка [14], О. Садохіна [16], Ю. Шора [19] та ін. (табл. 1).

Таблиця 1

Тлумачення поняття «діалог культур»

Науковець	Визначення
Н. Кокшаров, О. Садохін	Обмін цінностями та смислами, що має на меті культурне взаємозбагачення особистостей [7, с. 16].
Ю. Шор	Складна система, що розвивається, змінюється й функціонує за умови обміну енергією або інформацією з навколишнім середовищем [19, с. 417].
О. Литвиненко	Культурний синтез, у процесі якого особистість не лише визначає свій екзистенціальний простір, але й іноді може виходити за його межі [9].

Ідея діалогу культур є не новою. М. Бахтін розуміє культуру, як форму діалогу та спілкування людей різних культур; механізм самодетермінації особистості; форму сприйняття світу. Дослідник притримувався такої думки, що «чужа культура розкриває себе глибше тільки в очах іншої культури» [2]. Спілкування особистостей в діалозі відбувається за допомогою тексту, який науковець уважав «атомом спілкування». Формами представлення тексту є: усна, як «живе» мовлення людей, і писемна, як мова – знакова система, відображена на папері [3].

На думку А. Пелипенка, головним критерієм діалогу є суб'єктність, оскільки діалог не може відбутись без суб'єктів [14].

З аналізу теорії діалогу культур випливає поняття міжкультурного діалогу. Рада Європи пропонує визначення міжкультурного діалогу як обміну думками між людьми, групами з різним етнічним, культурним, релігійним і лінгвістичним підґрунтям на підставі взаєморозуміння та поваги [27].

Термін «міжкультурний діалог» є полісуб'єктним явищем, тому що він об'єднує декілька учасників, серед яких можуть бути окремі особистості, громадські об'єднання та ін. [12].

Фахівець бойового та оперативного забезпечення в процесі відданого служіння українському народові, а також сумлінного й чесного виконання військових обов'язків, у тому числі наказів командира; дотримання правил військових Статутів; наполегливого ведення бойових дій; поважання бойових та військових традицій; ввічливої поведінки; підвищення рівня військових професійних знань, навичок та умінь, володіючи міжкультурною компетентністю, зможе успішно здійснювати обмін думками з фахівцями – представниками інших країн і культур на засадах взаєморозуміння та поваги.

Міжкультурну компетентність фахівця бойового та оперативного забезпечення трактуємо, як комплекс відповідних знань, умінь та навичок, які допомагають особі ефективно вирішувати професійні завдання, взаємодіяти та спілкуватись із представниками інших культур, успішно уникаючи комунікативних невдач. Володіння майбутніми фахівцями бойового та оперативного забезпечення міжкультурною компетентністю передбачає:

- оволодіння знаннями: мовними (лексичними, граматичними, фонетичними, орфографічними; знаннями комунікативних стратегій); полікультурними; культури країни, мова якої вивчається; правил вербальної та невербальної комунікативної поведінки, норм етикету; етнічних та культурних стереотипів;

- мовленнєвими вміннями та навичками в рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності, зокрема вміннями вести діалог з представниками інших культур;

- уміннями аналізувати комунікативну ситуацію, контролювати свої дії під час спілкування, зокрема долати страх та демонструвати толерантну комунікативну поведінку [10].

Досліджуючи міжкультурну компетентність, можна зробити висновок, що поняття «мова» та «культура» є ключовими для процесу міжкультурного спілкування фахівців бойового та оперативного забезпечення, а відтак – і для формування в них міжкультурної компетентності. Належний рівень володіння міжкультурною компетентністю дозволить цьому фахівцеві здійснювати успішний обмін інформацією з фахівцями – представниками інших країн та культур.

Отже, міжкультурну компетентність фахівця бойового та оперативного забезпечення визначаємо як сукупність знань, умінь та навичок, які допомагають ефективно вирішувати професійні завдання, взаємодіяти та спілкуватись з представниками інших країн та культур.

Під час дослідження встановлено, що теоретичну основу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового та оперативного

забезпечення складають теорії: мовної комунікації, мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів, діалогу культур та мовної особистості.

Згадані поняття мови і культури є ключовими поняттями теорії мовної комунікації. Мова виконує функції вираження значень, продукування та обміну думками, побудови діалогу між учасниками акту комунікації. Культура виконує функцію збереження культурних цінностей та значень. Вона безпосередньо пов'язана з мовою шляхом обміну думками та значеннями й залежить від коректного тлумачення учасниками діалогу навколишньої дійсності, а також способу сприйняття ними світу.

Теорія мовленнєвих актів наголошує на тому, що мовленнєві акти складаються з трьох дій: локуції, іллокуції та перлокуції.

Теорія мовленнєвих жанрів базується на понятті мовленнєвого жанру, який організовує мовлення і характеризується триєдністю тематичного змісту, стилю та композиції висловлювань.

Теорія «діалогу культур» базується на понятті діалогу, який об'єднує представників різних культур та дозволяє їм вирішувати професійні завдання, спілкуватись, обмінюватись думками.

Теорія мовної особистості опирається на конструкт мовної особистості як носія мови і комуніканта, який володіє мовною і мовленнєвою компетентностями, якостями й характеристиками, які визначаються його комунікативними потребами й виявляються в процесі комунікації.

Дослідження теоретичних передумов формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення не вичерпує усіх аспектів наукової проблеми формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення. Зміст формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення стане предметом наших подальших наукових розвідок.

Література:

1. Богин Г. И. Модель языковой личности в ее отношении к разновидностям текстов: автореф. дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01. Ленинград, 1984. 31 с.
2. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров. Эстетика словесного творчества. Москва, 1986. 390 с.
3. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. Москва: Искусство, 1979. 424 с.
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 342 с.
5. Єрмоленко С. Українська мова в системі українознавства. *Вісник університету Українознавство*. Київ. 1994. Вип. 1. С. 182-192.
6. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Изд. 3-е, стер. Москва: Едиториал УРСС, 2003. 264 с.
7. Кокшаров Н. В. Взаимодействие культур: диалог культур. «Credo new»: теоретический журнал. 2003. Вип. 3. URL: <http://credonew.ru/content/view/352/28/>
8. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? Москва: ИТДГК «Гнозис», 2003. 375 с.
9. Литвиненко О. М. Діалог культур і цілісність особистості. *Фундаментальные и прикладные исследования в практиках ведущих научных школ*. 2014. Вип. 5. URL: fund-issled-intern.esrae.ru/5-67
10. Любас А. А. Професіограма майбутнього фахівця бойового та оперативного забезпечення. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. 2018. № 5 (160). С. 148-154.
11. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі: навчальний посібник для студентів філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.
12. Мітькіна О. Огляд підходів до вивчення міжкультурного діалогу і процесів взаємодії культур. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2013. Вип. 22. С. 324–336. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN /Mzu_2013_22_22
13. Ольховська А. С. Теоретичні і методичні засади розвитку фахової компетентності магістрів-перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Хмельницький національний університет. Хмельницьк, 2018. 42 с.

14. Пелипенко А. А. Человек и культура как субъекты диалога. *Цивилизации. Диалог культур и цивилизаций*. Москва: Наука, 2006. Вып. 7. С. 64-82.
15. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. Изд. 2-е, стер. Москва: Смарт Бук, 2009. 651 с.
16. Садохин А. П. Межкультурная компетентность: сущность и механизмы формирования: автореф. дис. ... д-ра культ. наук: 24.00.01. Москва, 2009. 45 с.
17. Селиванова О. О. Основы теорії мовної комунікації. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.
18. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля К., 2006. 712 с.
19. Шор Ю. М. Диалог как ценность российской культуры. *Диалог культур в условиях глобализации: XI Международные Лихачевские научные чтения*. Т. 1: Доклады СПб Гуманит. ун-т профсоюзов; науч. ред. А. С. Запесоцкий. СПб: СПбГУП, 2011. 592 с.
20. Яшенкова О. В. Основы теорії мовної комунікації: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 312 с.
21. Austin J. A. *How to Do Things with Words*. Harvard University Press, 1996. 396 p.
22. Byram M. *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters, 1997. 124 p.
23. Hall S. *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*. London: SAGE Publications Ltd., 1997. 403 p.
24. Kramsch, Whiteside 2007: Kramsch C., Whiteside A. Three fundamental concepts in SLA and their relevance in multilingual context. *The modern language journal*. 2007. Vol. 91. P. 907-922.
25. Risager K. *Language and Culture Pedagogy. From a National to a Transnational Paradigm*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd., 2006.
26. Searle John R. A classification of illocutionary acts. *Language in Society*. 1976. 5 (1). P. 1-23.
27. White paper on intercultural dialogue. Strasbourg: Council of Europe, 2008. P. 10.

Liubas A. A., Oborniev S. I.

THEORETICAL PRECONDITIONS OF A FORMATION OF AN INTERCULTURAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS OF COMBAT AND OPERATIONAL SUPPORT

The article defines the essence of concepts of language and culture, which are important for the process of intercultural communication for specialist of combat and operational support, as well as the process of forming their intercultural competence. The language performs expressive, communicative, informational and cognitive functions and is a universal means of expressing the inner world of man. Culture is a collection of spiritual and material values that people have created during their history. It retains certain values and depends on the interpretation of the environment by the participants in the communication. On the basis of research of prominent scholars, the analysis of theories of speech communication, speech acts, speech genre, the theory of linguistic personality and the theory of dialogue of cultures, are carried out; the totality of which is the basis for the process of formation of the intercultural competency of mentioned specialists. The intercultural competence of future specialists of combat and operational support is defined as a set of knowledge, abilities and skills that helps future military specialists to effectively conduct their professional activities and communicate freely with partners of other cultures under conditions of international integration and on the basis of understanding and respect. The components of intercultural competency of future military operational support specialists are relevant knowledge, skills, abilities, namely: linguistic knowledge: lexical, grammatical, orthographic; multicultural knowledge; knowledge of verbal and non-verbal communication, rules of conduct; cognitive knowledge and skills; ability to conduct dialogue with representatives of other cultures; the ability to control their actions during communication, in particular, the ability to overcome fear; ability to adhere to etiquette.

Key words: language, culture, the theory of language communication, the theory of speech acts, the theory of speech genres, the theory of linguistic personality, the theory of dialogue of cultures, specialists of combat and operational support.

Дата надходження статті: «07» листопада 2018 р.